

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

24. října 2019*

„Řízení o předběžné otázce – Daně – Daň z příjmů fyzických osob – Nepřípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce“

Ve spojených věcech C-469/18 a C-470/18,

jejímž předmětem jsou dvě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutími Hof van Cassatie (Kasační soud, Belgie) ze dne 28. června 2018, došlými Soudnímu dvoru dne 19. července 2018, v řízeních

IN (C-469/18),

JM (C-470/18)

proti

Belgische Staat,

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení E. Regan, předseda senátu, I. Jarukaitis (zpravodaj), E. Juhász, M. Ilešič a C. Lycourgos, soudci,

generální advokátka: J. Kokott,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za IN a JM J. Verbistem, advocaat,
- za belgickou vládu J.-C. Halleuxem a P. Cottinem, jakož i C. Pochet, jako zmocněnci, ve spolupráci s W. van Eeckhouttem, advocaat,
- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s P. Gentilim, avvocato dello Stato,
- za nizozemskou vládu M. K. Bulterman a J. Hoogveldem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi H. Krämerem a W. Roelsem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: nizozemština.

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 11. července 2019,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu článku 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).
- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci sporů mezi IN (věc C-469/18) a JM (věc C-470/18) na straně jedné a Belgische Staat (belgický stát) na straně druhé ve věci daňových výměrů vydaných belgickou daňovou správou za zdaňovací období roku 1997 a roku 1998, kterými se opravují jejich přiznání k dani z příjmů fyzických osob.

Mezinárodní právo

- 3 Článek 20 Smlouvy o vydávání a vzájemné pomoci v trestních věcech uzavřené mezi Belgickým královstvím, Lucemburským velkovévodstvím a Nizozemským královstvím, podepsané v Bruselu dne 27. června 1962, stanoví:

„1. Na žádost dožadující strany dožadovaná strana, umožňují-li to její vnitrostátní právní předpisy, zajistí a vydá věci, které

- a) mohou sloužit jako usvědčující důkazní prostředky,
- b) byly získány trestnou činností a byly nalezeny před předáním nebo po předání zatčené osoby.

2. Předání podléhá souhlasu senátu trestního úseku soudu místa, kde byly provedeny prohlídky a zajištění věcí, který rozhoduje, zda je třeba předat dožadující straně zajištěné věci v plném rozsahu nebo částečně či nikoliv. Senát může nařídít vrácení věcí, které přímo nesouvisejí se skutkem, který je kladen za vinu podezřelé osobě, a rozhodne případně o námitkách třetích osob, které měly předmět v držbě, nebo jiných oprávněných osob.

[...]“

Spory v původních řízeních a předběžná otázka

- 4 Skutkové okolnosti obou sporů v původních řízeních jsou ve věcech C-469/18 a C-470/18 *mutatis mutandis* totožné. Lze je shrnout následovně.
- 5 Účastníci řízení podávající kasační opravné prostředky v původních řízeních (dále jen „navrhovatelé v původních řízeních“) jsou jednatele podniků zabývajících se obchodem a distribucí počítačů a počítačového příslušenství. Tyto podniky byly v průběhu roku 1996 předmětem trestního vyšetřování zahájeného na základě stížnosti belgické daňové správy, která v roce 1995 zahájila šetření týkající se karuselových podvodů v oblasti daně z přidané hodnoty (DPH).
- 6 V rámci trestního vyšetřování byl v Lucembursku na základě dožadání proveden výslech svědka, během něhož ředitel jedné lucemburské banky při výslechu vedeném lucemburským vyšetřujícím soudcem v přítomnosti svého belgického protějšku předal bankovní dokumenty týkající se navrhovatelů v původních řízeních. K tomuto předání však došlo bez souhlasu senátu trestního úseku soudu místa, kde byly provedeny prohlídky a zajištění věcí, a sice senátu trestního úseku tribunal d'arrondissement

de Luxembourg (obvodní soud v Lucemburku, Lucembursko), jenž je vyžadován článkem 20 Smlouvy o vydávání a vzájemné právní pomoci v trestních věcech uzavřené mezi Belgickým královstvím, Lucemburským velkovévodstvím a Nizozemským královstvím.

- 7 Belgická daňová správa poté, co jí bylo uděleno povolení nahlížet do trestního spisu a pořizovat z něj kopie, vydala daňové výměry, kterými byla opravena přiznání k dani z příjmů fyzických osob, vyhotovená navrhovateli v původních řízeních, a nařízeno zaplacení daní ve výši 536 738,94 eura za zdaňovací období roku 1997 a ve výši 576 717,62 eura za zdaňovací období roku 1998 ze zisků průmyslových a obchodních podniků, které byly převedeny na lucemburský účet.
- 8 Vzhledem k tomu, že jejich stížnosti podané proti těmto daňovým výměrům byly zamítnuty, podali navrhovatelé v původních řízeních žaloby, kterými se domáhali snížení daní, které jim byly uloženy, přičemž tvrdili, že bankovní dokumenty byly získány neoprávněně, a nemohly tudíž sloužit jako základ pro rozhodnutí o uložení daně. Těmto žalobám bylo vyhověno rozsudkem soudu prvního stupně, který byl v odvolacím řízení zrušen. Navrhovatelé v původních řízeních proto podali kasační opravné prostředky.
- 9 Před předkládajícím soudem, Hof van Cassatie (Kasační soud, Belgie), navrhovatelé v původních řízeních zejména tvrdí, že z článku 8 Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP“), a z článku 7 Listiny, vyplývá, že předání bankovních údajů fyzických osob je možné pouze tehdy, jsou-li splněny zákonné postupy stanovené za tímto účelem. Tak tomu přitom v projednávané věci nebylo, takže jejich základní právo na respektování soukromého života bylo porušeno. Získání takových důkazních prostředků porušením takového práva je podle nich v rozporu s tím, co lze očekávat od orgánu jednajícího v souladu se zásadami řádné správy, a použití těchto důkazních prostředků musí být tedy za všech okolností považováno za nepřijatelné.
- 10 V tomto ohledu se navrhovatelé v původních řízeních dovolávají rozsudku ze dne 17. prosince 2015, WebMindLicenses (C-419/14, EU:C:2015:832) a tvrdí, že pokud má být v rámci výběru daně z příjmů v belgickém právu přípustná možnost použití důkazů získaných porušením základního práva, má tato možnost za následek nerovné zacházení mezi daňovým poplatníkem, od něhož je vybírána daň z příjmů a osobou povinnou k dani, od níž je vybírána DPH, které je z hlediska zásady rovného zacházení a zákazu diskriminace zaručené belgickou ústavou neodůvodněné.
- 11 Předkládající soud uvádí, že belgická daňová právní úprava neobsahuje obecné ustanovení, které by zakazovalo, aby důkazní prostředky, které byly získány neoprávněně, byly použity za účelem stanovení daňového dluhu, a případně i zvýšení daně nebo uložení pokuty. Použití takových důkazních prostředků správním orgánem musí být posouzeno s ohledem na zásady řádné správy a práva na spravedlivý proces. S výjimkou případů, kdy zákonodárce stanoví v tomto ohledu zvláštní sankce, by použití těchto důkazních prostředků v daňových věcech mohlo být vyloučeno pouze tehdy, kdyby byly získány způsobem, který by byl v tomto ohledu v rozporu s tím, co lze od orgánu jednajícího v souladu se zásadou řádné správy očekávat, že toto použití musí být za všech okolností považováno za nepřijatelné, nebo pokud toto použití ohrožuje právo daňového poplatníka na spravedlivý proces. Při tomto posouzení by soud mohl vzít v úvahu zejména jeden nebo více z následujících aspektů: čistě formální povahu nesrovnalosti, její dopady na právo nebo svobodu, které porušená norma chrání, úmyslnou či neúmyslnou povahu nesrovnalosti, které se dopustil orgán, a okolnost, že závažnost protiprávního jednání zdaleka přesahuje nesrovnalost, k níž došlo.
- 12 Dále předkládající soud cituje rozsudek ze dne 17. prosince 2015, WebMindLicenses (C-419/14, EU:C:2015:832), a poznamenává, že v tomto rozsudku Soudní dvůr rozhodl, že v oblasti výběru DPH musí být vyloučeny důkazy získané v rozporu se základním právem. Naproti tomu z judikatury Evropského soudu pro lidská práva vyplývá, že použití důkazu získaného v rozporu s článkem 8 EÚLP nevede nezbytně k porušení práva na spravedlivý proces zaručeného v čl. 6 odst. 1 EÚLP a že článek 13 EÚLP sám o sobě nevyžaduje, aby byl takový důkaz vyloučen z projednání.

- 13 Vzhledem k této judikatuře Evropského soudu pro lidská práva považuje předkládající soud za nezbytné, aby se Soudní dvůr znovu zabýval otázkou, zda v oblasti DPH musí být článek 47 Listiny vykládán v tom smyslu, že brání za veškerých okolností použití důkazních prostředků, které byly získány porušením práva na respektování soukromého života zaručeného článkem 7 Listiny, nebo v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle níž je soud, který má posoudit, zda lze takový důkazní prostředek použít k odůvodnění výběru DPH, povinen provést takové zkoumání, jako je zkoumání uvedené výše.
- 14 Předkládající soud upřesňuje, že ačkoli se věci v původních řízeních týkají daní z příjmů, a nejedná se tedy o oblast, na kterou se vztahuje unijní právo, je odpověď na otázku položenou v každé ze spojených věcí nezbytná pro možnost posouzení nerovného zacházení, jehož se dovolávají navrhovatelé v původních řízeních a které podle nich existuje mezi daňovým poplatníkem, od kterého je vybírána daň z příjmů fyzických osob, a osobou povinnou k dani, od které je vybírána DPH.
- 15 Za těchto podmínek se Hof van Cassatie (Kasační soud) ve věcech C-469/18 a C-470/18 rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku, která je v těchto dvou věcech formulována totožně:

„Je třeba vykládat článek 47 Listiny [...] v tom smyslu, že ve věcech týkajících se [DPH] brání za všech okolností použití důkazních prostředků, které byly získány při porušení práva na respektování soukromého života zaručeného v článku 7 Listiny, nebo v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle které soud, který musí posoudit, zda lze takový důkazní prostředek použít jako základ pro výběr DPH, musí provést posouzení uvedené [v odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce]?“

Řízení před Soudním dvorem

- 16 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 6. září 2018 byly věci C-469/18 a C-470/18 spojeny pro účely písemné části řízení a rozsudku.

K přípustnosti žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce

- 17 Jak uvádí předkládající soud, situace, o níž jde ve věcech v původních řízeních, jejichž předmětem je oprava příznání k dani z příjmů fyzických osob, nespadá do oblasti působnosti unijního práva.
- 18 Je třeba poznamenat, že skutečnost, že ve věcech v původních řízeních byly důkazní prostředky získány v rámci trestního řízení zahájeného v návaznosti na stížnost belgické daňové správy, která vyšetřovala podvody v oblasti DPH, sama o sobě neznamená, jak uvedla generální advokátka v bodě 66 svého stanoviska, že jejich použití pro účely opravy příznání k dani z příjmů fyzických osob představuje uplatnění unijního práva ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny. Takové použití nevykazuje závislost na unijním právu, která jde nad rámec příbuznosti, která může v členském státě existovat mezi pravidly týkajícími se výběru DPH a pravidly týkajícími se výběru daně z příjmů fyzických osob, nebo nepřímých dopadů jedné oblasti na druhou (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. července 2014, Julián Hernández a další, C-198/13, EU:C:2014:2055, bod 34 a citovaná judikatura).
- 19 V projednávané věci tudíž Soudní dvůr nemůže s ohledem na Listinu posoudit vnitrostátní právní úpravu nebo judikaturu použitelnou v rámci postupu výběru daně z příjmů fyzických osob, jehož předmětem byli navrhovatelé v původních řízeních, na použití důkazních prostředků, které byly podle předkládajícího soudu získány neoprávněně.

- 20 Ačkoli se věci v původních řízeních týkají daně z příjmů fyzických osob, cílem předkládajícího soudu, jehož otázka se v každé z věcí týká výslovně výkladu článku 47 Listiny, je ve skutečnosti zjištění, v jakém rozsahu umožňuje unijní právo použití důkazních prostředků, které byly získány neoprávněně, pro účely výběru DPH, či nikoliv. Podle předkládajícího soudu může totiž v tomto ohledu existovat rozdíl mezi řešením, k němuž dospěl Soudní dvůr v rozsudku ze dne 17. prosince 2015, *WebMindLicenses* (C-419/14, EU:C:2015:832), a judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Odpověď na položenou otázku je pro něj nezbytná, aby mohl posoudit nerovné zacházení, kterého se dovolávají navrhovatelé v původních řízeních, jež existuje mezi daňovým poplatníkem, který je jako v projednávaném případě předmětem výběru daně z příjmů fyzických osob, a osobou povinnou k dani, od které je vybírána DPH.
- 21 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudní dvůr uznal jako přípustné žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se ustanovení unijního práva v situacích, kdy se skutkový stav v původním řízení nacházel mimo rozsah působnosti tohoto práva, ale ve kterých se ustanovení tohoto práva stala použitelnými v důsledku odkazu na jejich obsah ve vnitrostátním právu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 18. října 2012, *Nolan*, C-583/10, EU:C:2012:638, bod 45, a ze dne 15. listopadu 2016, *Ullens de Schooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, bod 53 a citovaná judikatura).
- 22 Pokud se totiž vnitrostátní právní úprava řešení situací, které jsou čistě vnitřní záležitostí, přizpůsobí řešením upraveným unijním právem, za účelem například předejití výskytu diskriminace vlastních státních příslušníků nebo případných narušení hospodářské soutěže, nebo také za účelem zajištění jednotného postupu ve srovnatelných situacích, existuje jasný zájem Unie na tom, aby se za účelem zabránění budoucím rozdílným výkladům dostalo ustanovením nebo pojmům převzatým z unijního práva jednotného výkladu bez ohledu na podmínky, za kterých se mají uplatnit (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 18. října 1990, *Dzodzi*, C-297/88 a C-197/89, EU:C:1990:360, bod 37; ze dne 17. července 1997, *Leur-Bloem*, C-28/95, EU:C:1997:369, bod 32, a ze dne 18. října 2012, *Nolan*, C-583/10, EU:C:2012:638, bod 46).
- 23 Výklad provedený Soudním dvorem stran ustanovení unijního práva v situacích, které nespádají do jejich působnosti, je tedy odůvodněn, jestliže se tato ustanovení stala na základě vnitrostátního práva přímo a bezpodmínečně použitelnými na takové situace, aby bylo zajištěno, že s těmito situacemi a situacemi spadajícími do působnosti uvedených ustanovení bude zacházeno stejně (rozsudky ze dne 18. října 2012, *Nolan*, C-583/10, EU:C:2012:638, bod 47, jakož i ze dne 7. listopadu 2018, *C a A*, C-257/17, EU:C:2018:876, bod 33).
- 24 V kontextu takové situace, jako je situace, o níž jde ve věcech v původních řízeních, která nespadá do působnosti unijního práva, je tudíž na předkládajícím soudu, aby Soudnímu dvoru v souladu s tím, co vyžaduje článek 94 jednacího řádu Soudního dvora, sdělil, jakou souvislost má spor, který je před ním veden, s ustanoveními unijního práva, kvůli níž je požadovaný výklad v rámci řízení o předběžné otázce nezbytný pro řešení tohoto sporu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 15. listopadu 2016, *Ullens de Schooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, bod 55, a ze dne 20. září 2018, *Fremoluc*, C-343/17, EU:C:2018:754, bod 22).
- 25 Vzhledem k tomu, že unijní právo přitom nestanoví pravidla týkající se způsobů provádění důkazů v oblasti úniků DPH a že členskými státy přísluší stanovit taková pravidla v souladu se zásadou efektivity unijního práva a právy zaručenými tímto právem (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 17. prosince 2015, *WebMindLicenses*, C-419/14, EU:C:2015:832, body 65 až 68, jakož i ze dne 17. ledna 2019, *Dzivev a další*, C-310/16, EU:C:2019:30, bod 24), je existence odkazu vnitrostátního práva na ustanovení unijního práva v této oblasti obtížně představitelná. V každém případě z předkládajícího rozhodnutí nevyplývá, že belgické právo takový odkaz neobsahuje.
- 26 Ze všech předcházejících úvah vyplývá, že projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jsou nepřípustné.

K nákladům řízení

- 27 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané rozhodnutími Hof van Cassatie (Kasační soud, Belgie) ze dne 28. června 2018 jsou nepřijatelné.

Podpisy.